

Lp Mario Sõrm

Teie ettepanekul oleme küsinud Eesti Elektritööde Ettevõtjate Liidu liikmetelt arvamust riigihangete seaduse muutmise väljatöötamine kavatsuse kohta. Järgnevalt toome välja olulisemad seisukohad:

- **TÄPSUSTAME: Paragrahvi 46 osas.** Kuivõrd vaidlustuste esitamiseks on riigihangete seaduses juba tähtsaks ette nähtud, siis pole põhjendatud ajaliselt piirata pakkuja võimalust saada hanke kohta selgitusi ehk siis sätestada nn rahuaega, mille jooksul hankija enam vastama ei pea. Mõistlik on kehtestada regulatsioon, kus hankija peab vastama 3 tööpäeva jooksul, kuid hiljemalt pakkumuste esitamise tähtpäevale eelneval tööpäeval. On sagedased olukorrad, kus ebaselgus hanke alusdokumentides selgub alles pakkumuse koostamise käigus ning kindlasti ei saa pidada hanke kvaliteetse lõpptulemuse saavutamiseks õigustatuks kui sel hetkel pole pakkujal enam võimalik hankijalt vastuseid saada.
- **TOETAME: Paragrahvide 81-82 osaline või täielik kohaldamisala laiendamine** annab ettevõtjatele kindluse, et ka muude riigihangete puhul menetlus peatub, kui elektroonilises süsteemis on tõrge. Hankija peab sellisel juhul samuti pikendama pakkumuste või taotluste esitamise tähtaega. Riigihanke alusdokumentide muutmise puhul peaks esitamise tähtaega samamoodi pikendama.
- **TÄPSUSTAME: Paragrahvide 95-97 osas.** Nii eesmärgiga vähendada hankijate töökoormust kui tagada pakkujate võrdne kohtlemine on möödapääsmatult vajalik sätestada eeskätt §95 lg 4 vabatahtlike kõrvaldamise aluste kohta objektiivsed kriteeriumid.

Olulise lepingurikkumise tõttu lepingu ülesütlemine on meie hinnangul selge alus, sama ei saa aga väita leppetrahvide, kahju hüvitamise, hinna alandamise kohta:

1. Hankijad lepingute ettevalmistajatena reeglina sanktsioneerivad pakkujate poolt kohustuste rikkumist enam kui see on tavapärane võrdsete poolte vahel läbirääkimiste tulemusena sõlmitud lepingutes. Nimetatud tähendab, et lepingut rikkuda viisil, et sellele järgneb leppetrahvi nõudmine, on pigem tavapärane.
2. Kriteeriumid oluline ja pidev lepingurikkumine on sätestatud alternatiivsetena, mis tähendab, et hankijal on võimalik pakkuja kõrvaldada nt kahe mitteolulise rikkumise tõttu, mida kindlasti ei saa aga proportsionaalseks meetmeks pidada.
3. Olemuslikult on leppetrahvi ja kahjuhüvitise tasumine lepingu täitmine, samas just nimetatud tegevus võib kaasa tuua pakkuja kõrvaldamise. Missugune siis on meede taolise rikkumise heastamiseks?
4. Hankijad sätestavad kõrvaldamise alusena pakkujapoolse rikkumise mis iganes tellija ees, samas rakendavad seda eeskätt enese vastu toime pandud rikkumiste puhul. Info lihtsa kättesaadavuse tõttu on see iseenesest arusaadav, kuid kindlasti ei saa väita, et taoline lähenemine oleks objektiivne ning tagaks pakkujate võrdse kohtlemise.
5. Õiguskindluse printsibist tulenevalt on oluline, et võimalik tagajärg oleks isikule ettenähtav. Olukorras, kus puuduvad selged, objektiivsed kriteeriumid kõrvaldamise aluste kohaldamise kohta, ei saa pakkuja mõistlikult ette näha, kas tema hoolsus on ühele või teisele hankijale vastuvõetav või mitte ehk siis üks hankija võib sama pakkujat aktsepteerida, teine mitte.

Eeltoodud asjaolude alusel teeme ettepaneku sätestada rikkumiste rahaline piir (protsent rikutud lepingu maksumusest), alla mille pole pakkuja kõrvaldamine teatud rikkumise alusel põhjendatud. Samuti on vajalik üheselt lahendada küsimus rikkumiste kui niisuguste arvesse

võtmise osas, et välistada võimalus, kus hankija rakendab meetet vaid ühe pakkuja suhtes ning teiste puhul jätab vastava aluse olemasolu või puudumise üldse kontrollimata. Info kättesaadavuse lihtsus või keerukus ei peaks olema kriteeriumiks, mille alusel hankija saab otsuseid teha olukorras, kus ta ise on rakendanud laiemaid tingimusi (kõrvaldada pakkuja, kes on rikkunud hankijaga sõlmitud lepingut, ning jätta kontrollimata ja seega ka kõrvaldamata pakkuja, kes on rikkunud kolmandate isikutega sõlmitud lepinguid). On oluline välistada olukord, kus regulatsioon võimaldab hankijatel põhjendamatult sekkuda pakkujate majandustegevusse ning oma tegevusega konkurentsi rikkuda.

TÄHELEPANEKUD:

1. Punktis 9.2.2 kaalutakse hankelepingu täitmise käigus töövõtja suhtes rakendatud sanktsioonidest riigihangete registri teavitamist juba hankelepingu täitmise käigus (pragu pärast lepingu lõppemist). Eesmärgiks hankijatele lepingurikkumistest info kättesaadavaks tegemine. Probleem on aga selles, et praktikas võib hankija rakendada sanktsiooni (leppetrahvi, lepingust taganemist jms) ka olukorras, kus töövõtja ja tellijal on mingis küsimuses erimeelsused. Üldiselt lahendab sellised erimeelsused kohus. Kui seadust kavandatavalt kujul muudetakse, võib tekkida olukord, kus töövõtja nimi on põhjendamatult määratud, kui hiljem peaks selguma, et sanktsiooni rakendati ebaõigesti.
2. Punktis 9.2.3 soovitakse seadust täiendada selliselt, et kui alltöövõtja või isik, kelle vahendile tuginetakse, ei täida hankelepingu täitmise ajal enam hankedokumentides ette nähtud nõudeid (näiteks ei õnnestu kutsetunnistust pikendada vms), saab hankija peatöövõtjaga hankelepingust sellel alusel taganeda. Nii ei tohiks juhtuda, sest peatöövõtja vastutab seaduse järgi ka alltöövõtjate tegevuse eest nagu enda tegevuse eest. See tähendab muu hulgas seda, et kui peatöövõtja peaks saama alltöövõtjat ja isikut, kelle vahenditele tuginetakse, vahetada ilma kahjulike tagajärgedeta.
3. Punktiga 9.2.8 kaalutakse laiendada hankelepingu erakorralise ülesütlemise võimalusi selliselt, et hankeleping on lubatud erakorraliselt üles öelda, kui ettevõtjal on hankelepingu täitmise ajal tekkinud kohustuslik kõrvaldamise alus. Praegu sellist võimalust ei ole. Lepingü täitmise käigus on eelkõige oluline see, kas ja kuidas (millise kvaliteediga) töövõtja lepingut täitab. Kui siiski leitakse, et erakorralise ülesütlemise alus võib olla ka hankemenetluses kohustuslik kõrvaldamise aluse esinemine, siis tuleb selle võimaluse rakendamiseks tagada töövõtjale eelnevalt võimalus puuduste kõrvaldamiseks mõistliku aja jooksul sarnaselt võlaõigusseadusega.
 - **PAKUME: Paragrahvi 115** kohaselt avaldatakse võitnud pakkumised, kuid kolme parema pakkumise avaldamine tooks suurema selguse hanke tulemuse kohta ilma hankijat täiendavalt koormamata.
 - **KAHTLUS: Paragrahvi 190 lg 10** on kaalutud võimalust liita ühe hankemenetluse raames esitatud erinevate pakkujate/taotlejate vaidlustusi. Praktikas võib sel juhul tekkida probleeme ärisaladuse hoidmise tagamisega.
 - **ETTEPANEK KÕRVALDADA: Paragrahvi 192 osas.** Teemapüstitus on seotud küll vaidlustusmenetlusega, kuid soovime peatuda tõlke nõudmise küsimusel laiemalt. Hankijate seas on vaatamata Rahandusministeeriumi poolt antud selgitustele levinud vöörkeelsete dokumentide notariaalselt kinnitatud või vandetõlgi poolt tehtud tõlke nõudmine. Meie hinnangul on nõue hanke eseme suhtes selgelt ebaproportsionaalne, kuna ei anna hankijale mingit lisaväärtust, samas on aga pakkujatele ebamõistlikult koormav:
 1. Notariaalselt kinnitatud ega vandetõlgi poolt tehtud tõlge ei anna täiendavat kindlust tõlgitud dokumentide ehtsuse ega nende sisu kohasuse osas, vaid üksnes tõlke vastavuse osas. Samas Eestis levinud inglise ja vene keele oskuse, mida muuhulgas töökuulutuste järgi nõuavad ka

kõik hankijad, puhul on nendes keeltes dokumendid ka hankijale endale hõlpsalt loetavad ja mõistetavad. Seega võib kahtluse alla seada nendes keeltes dokumentide puhul ka lihttõlke nõude, rääkimata notariaalselt kinnitatud või vandetõlgi tehtud tõlkest.

2. Vähem levinud keelte puhul on mõistetav lihttõlke nõudmine. Notari poolt kinnitatud või vandetõlgi tehtud tõlke nõudmine viitab iseenesest pakkuja mitte usaldamisele, samas ei tohiks üksi hankija eeldada, et pakkujad on orienteeritud valeandmete, milleks tegelikkusele mittevastav tõlge on, esitamisele.

Põhjendus Riigihankemenetluste suund peaks olema paindlikkusel, mitte täiendaval bürokraatial.

Kindlasti omame enam ning konkreetsemaid arvamusi/seisukohti riigihangete seaduse muutmise seaduse eelnõu, kus on väljatöötamiskavatsuses puudutatud probleemide osas juba konkreetset lahendusettepanekud välja töötatud, osas. Soovime kindlasti edasises diskussioonis osaleda.

Loodan, et saate 23.mail EETELI kevadkonverentsil käsitleda nimetatud seisukohti.

Lugupidamisega
Märt Viileberg
EETEL MTÜ
Tegevjuht, juhatuse aseesimees